

Maminko... a kde bydlí Santini?

Letos si připomínáme kulaté výročí 340 let od narození významného českého architekta italského původu, který se proslavil unikátním stylem a kterému vděčíme za mnoho obdivuhodných (především) sakrálních staveb. Tento článek chce upozornit kromě výročí zejména na lidi, kteří se s velkým zápletem po léta věnují Putování za Santinim.

Jan Blažej Santini-Aichel (3. 2. 1677, Praha - 7. 12. 1723, Praha) se narodil na den sv. Blažeje jako nejstarší syn pražského kameníka Santini-Aichela. Narodil se s tělesnou vadou, byl na část těla ochrnutý, což mu bránilo úspěšně pokračovat v otcově kariéře a převzít po něm kamenickou dílnu. Přesto se vyučil kameníkem a studoval také malířství. Po vyučení se vydal sbírat zkušenosti. Do roku 1699 prošel Rakousko, Itálii a došel až do Říma.

V Itálii pravděpodobně získal kvalifikaci architekta a v roce 1700 už samostatně projektoval a realizoval stavby. V činnosti navazoval na architekta J. B. Matheye, po jehož smrti přebíral a dokončil některé projekty a částečně navázal na jeho styl. Jeho prvním významnějším stavebníkem byl zbraslavský cisterciácký opat Wolfgang II. Lochner, který jej doporučil dalším opatům. Proto vzniklo mnoho památek právě po linii řádu cisterciáků. Jan Blažej Santini umírá po delší nemoci 7. 12. 1723 v Praze a je pochován dle posledního přání na dnes již zrušeném hřbitově u bývalého kostela svatého Jana Křtitele v Oboře v dnešní Šporkově ulici a v blízkosti italského velvyslanectví.¹

1 Zdroj: cs.wikipedia.org (více viz hesla: Santini, barokní gotika).

Byl pátek ráno (3. února) a začínal prodloužený víkend pololetních prázdnin. Seděli jsme doma před počítačem

Zvěstování Panny Marie, původně Mariánská Týnice, od r. 1786 kostel sv. Petra a Pavla, Kralovice

a hledali nápady na výlet. Z mnoha nabídek nakonec vyhrály stránky Putování za Santinim se zádušní mší a přednáškou ve Žďáru nad Sázavou.²

Cestou jsem uvažoval, o čem bude článek do Psalteria a současně jsem se těšil, že objevíme nové úžasné nápady na výlety, které pořádáme v rámci festivalu

2 Tatarákové hody v Jihlavě skončily překvapivě až na druhém místě.

Svatováclavské slavnosti.³ Tedy volám z dálnice „příteli na telefonu“ a ptám se: „Co má společného Santini a duchovní hudba?“ Z telefonu se ozve strohý: „Počkej, zavolám“.

Dojeli jsme do Žďáru. Přivítal nás rozlehlý areál zámku – kláštera, který se postupně rekonstruuje. Přestože nejznámější památkou a symbolem Žďáru je poutní kostel na Zelené hoře, klášterní bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše je neméně zajímavá. Dalo by se říci, že přestože na úpatí, nestojí ve stínu Zelené hory a stojí za návštěvu. Štíhlá podlouhlá trojlodní stavba s navazujícími chórovými lavicemi, před nimiž se v transeptu do stran otevírá soustava empor (obr. 4). Ty nabízejí zajímavé průhledy do prostoru a jsou pro Santiniho zcela typické. Hlavní loď a obě boční lodě oddělují dvě úzké empor, které jsou vysoce ceněny jako unikátní prvek Santiniho nápaditosti a odvahy. Na obou emporách stojí varhanní skříně. V levé jsou varhany (obr. 3), pravá je prázdná (obr. 1) a můžeme doufat, že se v ní druhé varhany někdy objeví.

Protože byl den prázdnin, byl na faře organizován skautskými vedoucími celodenní program pro děti. A protože byl současně první pátek v měsíci, bylo na bohoslužbě hodně lidí, děti z fary i rodiče, kteří si je přišli po práci vyzvednout.

P. Vladimír Vojtěch Záleský řekl v kázání dětem, že pravoslavná církev se při každé mši sv. modlí za stavitele chrámu, tak také my budeme dnešní mši sv.

3 Výlety s prohlídkou kláštera, poutního místa, obědem a koncertem patří v posledních letech k nejvíce navštěvovaným akcím festivalu.

obr. 1: Bazilika Nanebevzetí Panny Marie a sv. Mikuláše ve Žďáru nad Sázavou

obětovat za Jana Blažeje Santiniho, jeho rodinu a spolupracovníky. Dále vyprávěl o lékaři a arménském biskupovi sv. Blažejovi a vysvětloval, že Santini dostal podle zvyklostí jméno Blažej, protože se narodil na svátek sv. Blažeje. Že byl druhý den pokřtěn v katedrále sv. Víta, což ukazuje, že Santiniho rodina byla významná, že otec s kamenickou dílnou pracoval na Hradčanech a měl tak úzké vztahy s kapitulou.

obr. 2: Věž v klášteře ve Žďáru, disproporce - znak odlišující Santiniho stavby

Po mši se v ambitech konala přednáška. Pan farář uvedl a představil spolek *Putování za Santinim* slovy: „Spolek je velmi dobrý nápad, protože sdružuje nejen ty stavby, ale zejména ty lidi“.

Jako první hovořil předseda spolku Stanislav Růžička. Řekl, že spolek sídlí ve Žďáru na faře, má adresu Zámek 2 a zde se sjíždějí členové z Čech a Moravy a radí se, jaké nové akce budou připravovat. Tudíž Santini žije několik posledních let ve Žďáru na zámku. Činnost spolku nepřinášela závratné výsledky, nebyly peníze a nebyl velký zájem. Pan farář říkal: „Počkejte, uvidíte, až bude nějaké výročí“. Výročí se blížilo a žádné peníze

nepřicházely, nic. V říjnu pan Růžička rozeslal 32 obálek na 32 farních úřadů, kde „mají Santiniho“ a skutečně se mnozí na 3. února i během roku k oslavám připojili a se zájmem a množstvím akcí mohou být ve Žďáru spokojeni.

Pan předseda sice předeslal, že o Santiniho díle bylo napsáno hodně a nebude celý život a dílo probírat, že se každý z členů a partnerů spolku pouze podělí o „svůj příběh“ se Santinim. Ve skutečnosti ale dílo celé probral. Postupně promítl obrázky a pohovořil o všech stavbách, kterých je k osmdesáti a přidal i něco návrhů nerealizovaných staveb. Přednáška vyzařující nadšení zúčastněných trvala dvě hodiny, ale dala se vydržet také proto, že pan farář roznášel slivovici.

obr. 3: Varhany na levé empoře baziliky

Dozvěděli jsme se, že pro Santiniho je charakteristická odlišnost, ale nelze vše, co je „divné“ automaticky připsat Santinimu. Na obr. 2 vidíme klášterní věž, jejíž kopule a výrazná část hodin, jakoby vsazená pod kopuli, jsou v disproporcii se samotnou věží.

Zajímavé je rovněž, že Santiniho styl označovaný jako *gotizující baroko*⁴ implementoval do barokního slohu gotické prvky. Santini vsazuje gotické klenby a tvary oken do barokního prostoru, vedle barokních oltářů a výzdoby. Od poloviny 19. stol. se objevoval názor, že Santini vlastně kazil staré dědictví, když zasahoval barokními prvky do gotických staveb. Na přelomu 19. a 20. stol. docházelo na mnoha místech k „odsantiniování“. Příkladem toho jsou také části baziliky ve Žďáru, které byly očistěny zpět do prostého gotického vzhledu. Santiniho díla se vyznačují značnou unikátností. Ve

⁴ Nebo také *barokní gotika*.

srovnání s dílem Ignáce Dientzenhofera u Santiniho z osmdesáti staveb (přes čtyřicet kostelů) je že každá odlišná a má svým způsobem originální myšlenku.

obr. 4: Pohled na empory z transeptu

V závěru byla představena vize spolku o dokončení rekonstrukce kostela a ambitů na Zelené hoře do příštího významného výročí v roce 2023. Na modelu vystaveném v ambitech kláštera (obr. 5) si můžeme všimnout výrazných špičatých věží na kapličkách, které výškou dosahují až po střechu kostela. Jestli se zaručeně jedná o autentickou podobu, z přednášky nevyplývalo a konečný tvar věží je v jednání.

obr. 5: Zelená hora – model před rekonstrukcí

Když jsme odjížděli, volal Robert Hugo, přítel na telefonu: „Už vím, Santini navrhoval varhanní skříň“. Víme jistě o varhanách na místech, kde Santini navrhoval celý interiér. Účastníci Convivia důvěrně znají Želiv, kde po požáru kláštera v roce 1712 došlo ke kompletní přestavbě kostela, která byla svěřena Santinimu. Velké varhany stavěl varhanář Dvorský z Kutné hory, ale dochovalo se potvrzení snížení ceny o 400 zlatých, protože varhanář nemusel stavět skříň. Další varhany najdeme v klášterním kostele v Kladrubech u Stříbra (obr. 6), kde Santini rovněž

pokračování na straně 4

OBSAH

Bylo, je a bude

Maminko... a kde bydlí Santini?, O. Šmíd.....	1
Výsledky skladatelské soutěže SDH 2017, O. Šmíd.....	5
Skladatelská soutěž SDH 2018, O. Šmíd.....	7
Nedělní roráty, O. Šmíd.....	8
Komentář Pavla Svobody k Mezinárodní deklaraci o duchovní hudbě Cantate Domino, P. Svoboda.....	10
Oznámení, P. Svoboda.....	10
Zprávy.....	10
Cantate Domino, Mezinárodní deklarace o duchovní hudbě....	11

Notové přílohy

Vítězové skladatelské soutěže SDH 2017

Petr Chaloupský.....	Benedicite Dominum.
Martin Šmíd.....	Zdravas, hvězdo skvoucí.
Jan Bernátek.....	Ave Maria.
Petr Koronthály.....	Svatý Václave.
Jan Vrkoč.....	Jeremjášův pláč.
Martin Horyna.....	Aleluja. Vstal jsem z mrtvých.

MINISTERSTVO
KULTURY

Časopis vychází s finanční podporou
Ministerstva kultury ČR

PSALTERIUM, revue pro duchovní hudbu

Ročník 11, č. 2/2017

Vychází 4x ročně, vydává Psalterium, s. r. o., Koleční 4, 160 00
Praha 6

IČ 26448203, psalterium@sdh.cz

http://zpravodaj.sdh.cz

Redakční okruh: Jaroslav Eliáš, Jan Baťa, Evžen Kindler,
Rastislav Podpera, Tomáš Slavický, Ondřej Šmíd (šéfredaktor)

Design: Jana Majcherová, Andrea Šenkyříková

Sazba: Jiří Kub, **Sazba notové přílohy:** Martin Šmíd

Registrace: MK ČR E 17101 ze dne 30. 10. 2006, ISSN 1802-2774

Milí čtenáři,

hlavním tématem tohoto čísla je publikování výsledků Skladatelské soutěže SDH 2017. Nejlepší skladby ze soutěže již byly vyhlášeny a provedeny na koncertě v rámci festivalu Svatováclavské slavnosti 8. 11. v Praze. Byl pořízen záznam koncertu a bude dostupný na Youtube. Těší nás zájem ze strany nových autorů, zvyšující se počet i úroveň přihlašovaných skladeb. Díky propagaci a uvedení v rámci festivalu byl koncert nebývale dobře navštíven. Jako v minulém roce otiskujeme vedle jmen a profilů vítězných autorů, také samotné skladby. Těšíme se, že se skladby budou hrát a budeme rádi, pokud se o informaci o provedení podělíte s čtenáři. Bude to jistě motivací pro autory i pro ostatní, kteří s přihlášením váhají.

SDH hodlá nadále podporovat novou tvorbu duchovní hudby. Věnujte pozornost podmínkám soutěže 2018 a zašlete své skladby do 1. března 2018.

V souvislosti s vyhlášením výsledků soutěže před rokem jsem na tomto místě psal o kritériích „kvalitní“, „vysoce umělecké“ duchovní hudby. Znovu položím nadsazenou řečnickou otázku, jestli pouze „chorál a varhany“ mohou splňovat kýžená kritéria, zatímco zjednodušeně „kytara“ ne.

Právě v soutěži SDH a podpoře nové tvorby můžeme objevovat odpovědi. Tím jsem uvedl další dnešní téma, deklaraci Cantate Domino.

U příležitosti 50. výročí instrukce *Musicam sacram* byla letos vydána deklarace o duchovní hudbě Cantate Domino, pod níž je podepsán Peter Kwasniewski, americký filosof, teolog a publicista. Překlad textu přinesl časopis Monitor roč. XI, 15/2017, tento přetiskujeme, aby se čtenáři mohli s obsahem snadno seznámit a případně reagovat. Budeme rádi za vaše stanoviska. Příspěvky k tématu bychom otiskli v příštím čísle. Svůj komentář k textu již napsal Pavel Svoboda (viz str. 10).

V roce Jana Blažeje Santiniho Aichla se dočtete se o spolku Putování za Santinim, i jak jsme putovali za Santinim s festivalem Svatováclavské slavnosti my.

Představujeme edici Nedělní roráty, autentické znění českých rorátů ze 16. stol. uzpůsobené současné liturgii. Tato edice představuje cestu, jak zpřístupnit roráty v původní vrcholné podobě nejširší veřejnosti.

Připomínáme, že akce festivalu Svatováclavské slavnosti (SVS.sdh.cz) pokračují i v prosinci a věříme, že jsme uchovávali nejlepší víno až na konec.

Přejeme umělecky aktivní přesto klidný advent.

dokončení ze strany 2

navrhoval celý kostel včetně interieru.

Obrazky jedinečných varhan na emporách v klášteře ve Žďáru s netypickými sochami vystupujícími do stran z varhanních skříní samy napoví, že autorem je rovněž Santini (obr. 1, 3 a 4). Jiří Sehnal píše:

Stavitelem varhan byl podle nepřímých zpráv Jan David Sieber, který je dnes řazen k nejlepším evropským varhanářům své doby. Byl jediným varhanářem u nás, který tehdy stavěl varhany až s třemi manuály a pedálem a disponoval ve svých velkých dílech jazýčkové rejstříky, které byly u nás po třicetileté válce opomíjené. Své největší varhany se 40 rejstříky postavil roku 1714 v kostele sv. Michala ve Vídni. [...] V České republice

obr. 6: Bazilika v Kladruzech, Santiniho interiér a varhanní skříně

se dochovaly Sieberovy varhany v původním stavu pouze v Polné a ve Žďáru. Varhany v Polné mají na dvou manuálech a v pedálu 31 rejstříků, varhany ve Žďáru nad Sázavou jsou skromnější, neboť mají jen 18 rejstříků.

Skříně varhan je řešena zcela mimořádně. Při pohledu zdola připomíná kapličku nebo ještě spíše monstranci, kde hostii zastupují píšťaly. Dojem monstrance je umocněn i nápadným zúžením skříně v jejím postamentu. [...] Dokonalý soulad krucht s varhanami se vysvětluje tím, že obojí je dílem Santiniho. Lze proto předpokládat, že Santini předal Sieberovi ideový náskres varhanního korpusu, podle kterého měl varhanář vyřešit rozmístění píšťal v prospektu i jednotlivých rejstříkových řad uvnitř.⁵

Varhany žďárské baziliky se budou v následujících letech kompletně restau-

5 Jiří Sehnal: Varhany cisterciáckého klášteře ve Žďáru nad Sázavou, in *Seďm a půl století, Žďár nad Sázavou 2002*

rovat. Na stránkách farnosti zájemci najdou více podrobnosti i číslo účtu 1622135369 / 0800, na který je možné zaslat příspěvek na opravu.

Poslední varhany (obr. 7) se nacházejí v Praze. Ve kterém kostele dnes stojí a odkud se vzaly, laskavý čtenář jistě ví nebo snadno zjistí.

obr. 7: Santiniho varhanní skříně, která se dnes nachází v Praze

Pokud se vás budou děti ptát, tak Santini bydlí ve Žďáru a na www.santini.cz. Zde se zároveň aktualizují informace o přednáškách a akcích spolku Putování za Santinim i spolupracujících subjektů.⁶

SANTINI NA SVATOVÁCLAVSKÝCH SLAVNOSTECH

SDH se k oslavám Santiniho výročí připojila hudební produkcí při poutní mši sv. v srpnu v kostele Nanebevzetí P. Marie a sv. Karla Velikého na Karlově v Praze, kde je Santini autorem projektu Svatých schodů. Dále výletem do Plas, Mariánské Týnice, Kralovic a Mladotic.

Výlet v neděli 10. září byl naplánován na den pouti v Mariánské Týnici. Začal poutní mší sv., kterou jsme doprovodili cisterciáckou hudbou Alberika Mazáka.⁷ Klášter v Mariánské Týnici byl v baroku významným poutním místem.

6 Ze Žďáru jsme večer pokračovali do Znojma. Cestou jsme zastavili v Jihlavě, protože ve Znojme by na večeri bylo po půlnoci pozdě. Na náměstí nám poradili Radniční restauraci a zde na tabuli stálo: „Tatarákové hody“. Na ty jsme docela zapomněli, ale vše dopadlo, jak mělo.

7 Když na communio dozněla Mazáková skladba M102 *Sub tuum praesidium*, pohléhl jsem do kopule, kde je velkými písmeny napsáno hlavní heslo baziliky: „Sub tuum praesidium, Sancta Dei Genitrix“. Tím textem doslovně začíná motlitba ve skladbě. V bazilice jsem se byl podívat, když jsme výlet plánovali, ale textu jsem si nevšiml. Hudbu jsem vybral a díky Boží prozřetelnosti nemohla být zvolena lépe.

Cílem poutníků bylo sousoší Zvěstování Panny Marie, které bylo po zrušení klášteře v roce 1786 přeneseno do kostela sv. Petra a Pavla v Kralovicích (obr. na titulní straně). Po výkladu a občerstvení v Týnici si účastníci prohlédli klášter Plas a po obědě také kostel v Kralovicích. Výlet doprovázel výkladem Dr. Jan Klípa, historik umění, který se účastníkům celý den věnoval (obr. 7). Nad to se k výkladu zajímavě připojili i místní průvodci.

Kaple v Mladoticích, „nejmenší“ z velkých památek, zůstala nedopatřením až na samém konci dne, ale přesto se ukázala jako pěkný vrchol programu. Kaple stojí na soukromém pozemku a prohlídka ochotně umožňuje pan starosta Zdeněk Slach, pro něhož je kaple oblíbeným koníčkem. Po výkladu našeho průvodce, se nabídl, že by také něco řekl (v rozsahu 20 min. až 2 hodin). Povídal o legendě, že vnější i vnitřní obvod stěn kaple jsou stejně dlouhé, což je zjevný nesmysl a nikdo tomu nevěřil. Kaple je ovšem šestiboká a stěny jsou prohnuté dovnitř. Problém si zadali studenti jako semestrální práci a laserovými přístroji změřili obvod stěn. Výsledek byl 39,51 metrů a odchylka vnitřního a vnějšího obvodu byla pouhé 4 cm (0,1 %). To starostovi nedalo a začal hledat v kapli plné čísel 6 a 12, také symboliku v délce obvodu. Nakonec ho napadlo, že Santini nepoužíval metry a centimetry. Zjistil si, že tehdejší pražský loket měřil 59,3 cm.

obr. 8: Dr. Jan Klípa při výkladu v kostele sv. Petra a Pavla v Kralovicích, na oltáři sousoší Zvěstování Panny Marie (detail na titulní straně)

Obě délky podělil a vyšla mu délka obvodu kaple 66,6 lokte, tedy „samé šestky“. Nakonec i starosta našel svůj vlastní objev. Pokud se do Mladotic vypravíte, pan starosta vám jistě kapli s mnoha dalšími zajímavostmi rád představí.

V rámci festivalu Svatováclavské slavnosti budeme putovat za Santinim také v roce 2018 a připomeneme si 295 let od Santiniho úmrtí.

Ondřej Šmíd

Výsledky skladatelské soutěže SDH 2017

Na podzim jsme vyhlásili skladatelskou soutěž s (prodlouženou) uzávěrkou na konci února 2017. Zadání znělo na vytvoření krátké vokální skladby pro liturgické použití – moteta pro smíšený sbor, nebo sólový hlas, doprovod varhan (realizovaný, nebo generálbas), nebo i bez doprovodu (a cappella) na biblický, nebo liturgický text, jazyk čeština nebo latina v délce max. 4 minuty. Byla zdůrazňována praktická použitelnost díla v běžném liturgickém provozu jako podstatné kritérium hodnocení.

Do soutěže bylo nakonec přihlášeno sedmnáct skladeb, které splnily podmínky zadání. Věříme, že zájem o soutěž poroste i nadále.

Hodnocení prováděli porotci nezávisle a bez znalosti jmen autorů soutěžních skladeb. Členy hodnotící komise byli (abecedně) Jan Hora, varhaník a hudební pedagog, profesor Akademie múzických umění v Praze a Pražské konzervatoře, Jiří Churáček, skladatel, vyučoval skladbu na Pražské konzervatoři a stále vyučuje teoretické předměty na konzervatořích v Praze a Českých Budějovicích, Josef Kšica, kapelník a varhaník katedrály sv. Víta, Vojtěch Mojžíš, skladatel, Marek Valášek, sbormistr, pedagog na Pražské konzervatoři a PedF UK, Jana Vöröšová, skladatelka.

Způsob hodnocení se proti minulému roku změnil. Při větším počtu skladeb je seřazení všech skladeb nepřiměřeně složité a neobjektivní. V současném ročníku každý porotce rozdělil body pouze pěti nejlepším skladbám. Nejlepší skladbě přiřadil pět bodů, druhé nejlepší dal čtyři body, třetí tři body, čtvrtá skladba získala dva body a pátá skladba v pořadí získala od porotce jeden bod. Ostatní skladby, od šesté do konce body nezískaly. Tento způsob vyloučil možnost různých vah bodování od jednotlivých porotců.

VÍTĚZOVÉ SKLADATELSKÉ SOUTĚŽE SDH 2017

1. **Petr Chaloupský** (*Benedicite Dominum*) 21 bodů.
2. **Martin Šmíd** (*Zdravas, hvězdo skvoucí*) 20 bodů.
3. **Jan Bernátek** (*Ave Maria*) 16 bodů.

DALŠÍ OCENĚNÉ SKLADBY (4-6 MÍSTO)

Petr Koronthaly (*Svatý Václave*)
Jan Vrkoč (*Jeremjášův pláč*)
Martin Horyna (*Aleluja. Vstal jsem z mrtvých*)

SKLADBA PŘEDSEDY SDH

Bohuslav Korejs (*Milosrdenství velebme*)

Tři vítězné skladby uvádíme s pořadím a získaným počtem bodů. Další

skladby skončily s odstupem za prvními třemi a mají (vzájemně) podobné bodové hodnocení. S ohledem na rozptýlené hodnocení je označíme jako **oceněné skladby** a nebudeme mezi nimi určovat pořadí.

Mezi oceněnými skladbami předsednictvo SDH rozhodlo provést a publikovat dále skladbu významného skladatele Bohuslava Korejse.

Hodnocení na základě součtu získaných bodů je podpořeno ještě druhou veličinou, kterou je **shoda porotců**. První tři skladby vybralo nezávisle pět ze šesti porotců a současně je hodnotilo vysokou známkou. Na dalších dvou skladbách se shodli tři porotci. Následovaly tři skladby, které získaly body od dvou hodnotitelů. Všechny ostatní skladby ohodnotil jen jeden nebo žádný porotce (šest skladeb nezískalo žádný bod).

Lze tedy říci, že na oceněných skladbách dospěli porotci nezávisle k velmi dobré shodě.

Oceněné skladby byly honorovány, provedeny 8. 11. 2017 na koncertě soudobé tvorby pořádaném SDH v rámci festivalu Svatováclavské slavnosti a se souhlasem autorů nejlepší otiskujeme jako notovou přílohu Psalteria. Návštěva koncertu okolo 150 posluchačů byla příjemným překvapením, přestože bylo třeba těsně před koncertem dvakrát dotiskovat programy. Věříme, že se skladby dočkají hojného provozování a obliby.

PROFILY AUTORŮ OCENĚNÝCH SKLADEB

PETR CHALOUPSKÝ (1964)

Vedle technického vzdělání na ČVUT Praha studoval soukromě kla-

vír u Milady Pokorné, varhany Josefa Popelky a skladbu u Jana Hanuše. Od roku 1999 působí jako varhaník a ředitel kůru u sv. Jiljí v Praze v dominikánském klášteře. Zde hraje na tři manuálové barokně-romantické varhany. V roce 2000 založil soubor Schola Dominicana, s kterým doprovází vícehlasým zpěvem liturgii v chrámu sv. Jiljí (chorál, renesance a díla vlastní tvorby). Je autorem velkého počtu duchovních skladeb (moteta, propria, žalmy litanie, antifony, ordinária atd.), které využívají hudebníci u nás i z celého světa. Velkou část liturgických skladeb je možno zdarma stáhnout online na <http://chaloupsky.op.cz>.

Doprovází různé sbory při figurálních mších, je varhaníkem na radnici v Praze 4 a příležitostně koncertuje sám i s dalšími interprety. Patří mezi přední varhanní improvizátory. Natočil řadu CD, komponoval hudbu k filmovým dokumentům. V jeho tvorbě převažují díla liturgická vokální a varhanní. Jeho díla byla několikrát oceněna v soutěžích duchovní hudby v České republice.

Slovo autora:

Skladba *Benedicite Dominum* je napsána jako chorální fantazie. Úvodní téma cituje gregoriánský chorál (LU str. 1729 - 1. listopad). Skladbu je možné provádět na introit či offertorium při velkých liturgických slavnostech v obsazení smíšený sbor (schola) a varhany.

Text biblický (Tobias 13:8) „Benedicite Dominum omnes electi eius - agite dies laetitiae - et confitemini illi“, v překladu „Dobrořečte Hospodinu, všichni jeho vyvolení, - zvěstujte dny radosti - a vzdávejte slávu jemu“. Skladba nejlépe vyzní v provedení s větším romantickým nástrojem, kde je možno uplatnit střídání sytého zvuku pléna (tutti) s tichým smykovým podbarvením sboru.

MARTIN ŠMÍD (1975)

Skladatel, cembalista, varhaník, sbormistr, umělecký vedoucí souboru *Musica cum gaudio*, titulární varhaník kostela Panny Marie Sněžné v Praze.

Vystudoval skladbu na Pražské konzervatoři ve třídě Jiřího Kolerta, Jiřího Churáčka a Bohuslava Řehoře, kde absolvoval v roce 2000. Již během studií se vedle zájmu o soudobé skladebné postupy začal zajímat také o díla starých mistrů a jejich kompoziční techniky. Tento zájem dále rozvíjel ve studiu Teorie a provozovací praxe staré hudby na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v oboru cembalo (Monika Knoblochová) a zpěv (Irena Troupová).

Hře na varhany se věnuje od svého mládí. Nejprve jako varhaník kostela Všech svatých v Praze – Uhříněvsi, roku

2012 byl jmenován varhaníkem a ředitelem kůru kostela Panny Marie Sněžné v Praze. V roce 2008 spolu s Magdalenou Šmídovou Turchichovou a Kristýnou Pangráčovou Frankovou založil soubor *Musica cum gaudio*, který se věnuje převážně české a italské hudbě 16.–18. století. Od roku 2010 je také sbormistrem komorně smíšeného sboru *Local Vocal z Roztok u Prahy*. Spolupracuje i s dalšími soubory staré hudby, jako např. *Ensemble 18+*, *Ludus musicus*, *Capella Regia Praha*, *Opera Barocca ad*.

Věnuje se také spartaci a realizacím starých hudebních rukopisů a realizacím novodobých premiér těchto mnohdy zapomenutých pokladů.

Slovo autora:

Skladba *Zdravas hvězdo skvouci* zpracovává píseň stejného názvu Václava Matěje Štajera SJ, kterou uveřejnil ve svém *Kancionálu českém*. Text písně se nachází již v prvním vydání z roku 1683, vžitý a použitý nápěv se objevuje až v druhém vydání z roku 1687 (v prvním vydání byl použit nápěv jiný, který se zřejmě neujal, a proto byl nahrazen). Tato Štajerova píseň je vlastně českou parafrází mariánského hymnu *Ave maris stella*.

Zpracování pro čtyřhlasý sbor s doprovodem varhan, či jiného nástroje staví jedenáct slok písně jako cyklickou kantátovou formu, a to způsobem, jakým např. J. S. Bach nakládal v některých svých kantátách s Lutherovými písněmi. Každá sloka je samostatné číslo a přináší nový hudební materiál. *Cantus firmus* je někdy citován a zpracováván doslovně, někdy je zcela vynechán, a to jasným cílem. Rétoricky a emocionálně zachytit smysl a vyznění textu.

Píseň můžeme nalézt v *Mešních zpěvech* na straně 558.

JAN BERNÁTEK (1950)

Vystudoval obor klavír na Konzervatoři v Ostravě, dále pak JAMU v Brně a hudební kompozici v Praze u I. Hurníka. Ve své profesi korepitor a učitele klavíru

působil u Pražského mužského sboru FOK, na Pražské konzervatoři, v Hudební škole hl. města Prahy, v na Gymnasii J. Nerudy.

Ve své tvorbě se věnuje hlavně duchovním tématům s lidovými písněmi. Je členem SDH a SČS, na jejichž koncertech jsou pravidelně uváděny premiéry jeho skladeb. Získal asi 30 cen v celostátních i mezinárodních soutěžích. Např. dvakrát cenu ČS. rozhlasu Vltava za oratorní díla *Svatý Vojtěch* a *Nový Jeruzalém*. Mnohé skladby natočil Čs. rozhlas.

V současné době žije v Olomouci, kde působí mimo jiné jako varhaník v dominikánském chrámu Neposkvrněného početí Panny Marie. V roce 2017 obdržel *Cenu České biskupské konference za skladatelský přínos v oblasti soudobé duchovní tvorby*.

Slovo autora:

Skladba *Ave Maria* na latinský text byla původně napsána pro sólový soprán s varhanami, později ji autor přepracoval pro smíšený sbor, který má větší zvukové a barevné možnosti s častým uplatněním polyfonie. Varhany kromě krátkých meziher mají spíše doprovodnou funkci, i když ve středním dílu se více uplatňují v šestnáctinových figuracích. Při zhudebnění tohoto textu skladatelé volí nejčastěji dvou nebo čtyřčtvrteční takty, autor se pokusil tento krásný text zhudebnit v šestiosminovém taktu. Dílo je napsáno pro vyspělejší chrámové sbory.

PETR KORONTHÁLY (1985)

Po absolvování Arcibiskupského gymnázia v Praze studoval na Matematicko-fyzikální fakultě UK. Současně s tím vystudoval obor klasická skladba na Pražské konzervatoři u prof. O. Kvěcha. Během studií působil v několika kapelách jako kytarista. V současnosti působí jako zpěvák a druhý sbormistr ve sboru *Slavík Pacov* a rovněž vede sbory *Lumen Pacov* a *Dech Vlašim*.

Získal ocenění ve skladatelské soutěži *Generace (2010)* za skladbu *Variace na lidovou píseň pro komorní orchestr*, v roce 2014 zvítězil v soutěži *Opava Cantat* se skladbou pro ženský sbor *Dobře je mi, Dobře*. Více informací na stránkách www.petr-koronthaly.cz

MARTIN HORYNA (1956)

Vystudoval hudební vědu na FFUK v Praze (1980), v letech 1980–2000 pracoval ve Státní vědecké knihovně v Českých Budějovicích, od roku 2000 vyučuje hudební teorii a dějiny hudby na katedře hudební výchovy pedagogické fakulty Jihočeské univerzity tamtéž. V roce 1982 založil soubor staré hudby *Dyškanti*, s nímž se věnuje především koncertní činnosti. Jako chrámový varhaník působil od roku 1980 na venkovských kůrech v okolí Českého Krumlova, 1993–1996 byl regenschorim v Českém Krumlově, od roku 1996 působí v kostele *Obětování P. Marie* v Českých Budějovicích, kde hraje na nástroj, který je zdařilou rekonstrukcí zdejších původních varhan z roku 1679. Komponuje příležitostně od dětských let, v oboru je samouk, ale hudební teo-

rii studoval u skladatelských osobností Petra Ebena a Vladimíra Sommera; tato zkušenost ho rozhodujícím způsobem inspirovala. Většinou píše drobné liturgické skladby ke konkrétní příležitosti (svátek, svatba, křtina...) a pro konkrétní obsazení (zpravidla zpěváci a instrumentalisté ze souboru Dyškanti). Kromě písní, responsoriálních žalmů, introitů, alelujatických veršů a motet se jedná například o několik mší nebo pašijí pro různá obsazení.

Slovo autora:

Skladba „Aleluja. Vstal jsem z mrtvých“ je míněna jako vstupní zpěv druhé mše (ve dne) na Boží hod velikonoční, ze které je také vzat liturgický text. Lze ji ale zpívat jako introitus nebo aleluja při jakékoliv sváteční mši v době velikonoční. Sbor (2-3 ženské nebo dívčí hlasy) je ad libitum. Lze ho nahradit změnou registrace doprovodných varhan nebo smyčcovými nástroji. Pokud bude sbor použit, sólový hlas (vyšší baryton) by se mu měl dynamicky přizpůsobit a spojit se s ním a s flétnou v příslušných partiích v jednotlivých celek. Sólové vstupy flétny by měly podtrhnout velikonoční radost a měly by být zahrány co nejbrilantněji.

JAN VRKOČ (1969)

Houslista a knižní grafik. Je autorem přes 100 skladeb různých žánrů, především písní, komorních skladeb, scénické hudby i rozsáhlých skladeb orchestrálních.

Absolvoval Konzervatoř v Praze a Janáčkovu akademii múzických umění v Brně. Od roku 1993 spolupracuje s festivalem soudobé hudby Forfest Czech republic, kde zazněla v premiéře řada jeho skladeb. Od roku 2004 je houslistou folklórního souboru Malá česká muzika Jiřího Pospíšila. Pravidelně píše odborné příspěvky o soudobé hudbě do hudebních časopisů.

BOHUSLAV KOREJS (1925)

Dlouholetý sbormistr několika pěveckých těles (Chvalský dětský sbor, Sbor pražských literátů, Dětský sbor Bendl v Praze-Holešovicích, Sbor Týnské školy, Schola Týnského chrámu), v roce 1953 se stal varhaníkem v kostele Neposkvrněného početí Panny

Marie v Praze-Strašnicích a později také v předním chrámu Panny Marie před Týnem na Starém Městě pražském.

Vedle jednohlasých žalmů je autorem desítek vícehlasých duchovních kompozic v českém i latinském jazyce. Celoživotní úsilí Bohuslava Korejse na poli sbormistrovství a kompozice chrámové hudby bylo v roce 2006 oceněno děkovným uznáním České biskupské konference. V roce 2015 mu byla Ministerstvem kultury udělena cena za celoživotní sbormistrovskou, pedagogickou a dirigentskou činnost v oblasti sborového zpěvu a duchovní hudby.

Ondřej Šmíd

SKLADATELSKÁ SOUTĚŽ SDH 2018

Datum uzávěrky pro přihlášení skladeb: 1. 3. 2018

Zadání soutěže:

Kat. A: Vokální skladba pro liturgické použití – moteto pro smíšený sbor nebo sólový hlas, píseň nebo např. responsoriální žalm, (délka max. cca 5 min.).

Kat. B: Mše, ordinárium (délka max. cca 30 min., účast lidu není podmínkou).

Specifikace pro obě kategorie: doprovod varhan (realizovaný, nebo generálbas), nebo bez doprovodu (a cappella); text moteta biblický, liturgický nebo vlastní, jazyk čeština nebo latina. Důležitým kritériem je duchovní styl a praktická použitelnost díla v běžném liturgickém provozu. Skladby pro sólové hlasy mohou vhodně využít (nebo zaměnit) jeden nebo několik běžných nástrojů (housle, flétna...). Tím je myšleno malé obsazení, které může být při liturgii snadno k dispozici (z farnosti, místní ZUŠ atd.).

Podmínky kat. B jsou volnější. Mše může být figurální (pro výjimečné, slavnostní provedení); „ordinárium“ s účastí lidu by mělo být vhodné k pravidelnému používání, aby si je lid mohl osvojit.

Nejllepší skladba nemusí být nutně objevná. Pokud má vyhovět požadavku zadání: „skladba k praktickému liturgickému použití“, nemusí hodnocení: „spotřební hudba“ znamenat chybu. Dobrá skladba může být ta, kterou stojí za to hrát a poslouchat vícekrát než jednou.

Způsob doručení: nejlépe elektronicky ve formátu PDF (nejlépe se zvukovým souborem) na e-mail: smid@ondrej.info, případně v tištěné formě na adresu: Společnost pro duchovní hudbu, z. s., Kolejní 4, 16000 Praha 6.

Podmínkou zařazení do soutěže je poskytnutí osobních údajů. Skladby přihlášené anonymně, pod pseudonymem, kde se nepodaří autora ověřit, nebudou hodnoceny. Souhlas s provedením a publikováním díla může autor odmítnout. Skladby budou opět hodnoceny jako anonymní. (Identitu autorů zná pouze administrátor soutěže, porotci nikoliv).

Nejllepší skladby budou oceněny, honorovány, koncertně provedeny a publikovány jako v minulých letech.

Ondřej Šmíd

Nedělní roráty

Přichází advent a s ním roráty, které se v posledních letech rozšiřují do mnoha farností jako samozřejmá součást adventní doby a získávají si stále větší oblibu. V tomto textu představíme autentickou a současně praktickou edici rorátních zpěvů uzpůsobenou dnešní liturgií a situaci, kdy většina věřících přichází do kostela pravidelně jen o nedělích a jen někdy během týdne.

Nedělní roráty vycházejí z vrcholné podoby ustálené na konci 16. stol. (viz dále v části Historie rorátů). Byly vytvořeny na objednávku Akademické farnosti kostela Nejsv. Salvátora v Praze v roce 2010. V roce 2017 **vychází dotisk, který lze objednat pro farnosti za výhodných podmínek:**

50 ks	950 Kč
100 ks	1600 Kč
200 ks	2800 Kč

včetně DPH a poštovného; e-mailem na: smid@ondrej.info. Jednotlivě jsou Nedělní roráty k dostání v obchodech: Rosa a Karmelitánské nakladatelství.

Oproti prvnímu vydání se zvětšil formát (z A6 na B6) a ubyla laminace, která obálku otevírala. Zpěvníky jsou baleny po 50 ks a k objednavce obdržíte tištěný varhanní generálbasový doprovod.

HISTORIE RORÁTŮ

Od nepaměti až do liturgické reformy II. vatikánského koncilu (1965) se používal v Čechách po celý advent při první ranní votivní mši ke cti Panny Marie mešní formulář začínající slovy vstupního zpěvu: „Rorate coeli desuper“ nebo-li „Rosu dejte nebesa shůry“. Odtud název „Roráty“.

V pozdním středověku byly chorální melodie volného rytmu často prokládány strofickými mensurálními písněmi pravidelného rytmu - tropování.¹ Praxe písňových tropů byla velmi oblíbená nejen u nás.

V době Karla IV a arcibiskupa Arnošta z Pardubic se zpíval latinský formulář Rorate. V 15. století je zaznamenáno prokládání chorálu latinskými písněmi. Pod vlivem husitské bohoslužebné praxe dochází k převádění gregoriánského chorálu do češtiny a vzniká „Český chorál“. Dokladem toho je Jistebnický kancionál, rukopis z 1. poloviny 15. století. Vlivem humanistických idejí se po husitských válkách mnoho

vzdělců přiklání opět k latině. Návrat k latině nastává i v utrakvistické bohoslužbě a vzniká mnoho nových latinských písní. Současně se však k latinským písním pořizují zdařilé překlady nebo nové české texty. Ve druhé třetině 16. století nastává návrat k „Českému chorálu“. Nové redakce chorálních nápěvů zacházejí s chorálem mnohem volněji. Melismatické melodie (více not na jednu slabiku) rozkládají vkládáním dalšího textu na sylabické (jedna nota - jedna slabika) a vytvářejí ke stávajícím chorálům další nové texty (viz pozn. 1). Místo „Rosu dejte nebesa shůry“ např. „Mnozí spravedliví proroci a králie“ nebo „Prolom Pane nebesa“ a jiné.

V 16. století se rozšířila praxe, kdy český chorál vycházející z formuláře „Rorate“ byl prokládán slokami českých adventních písní. Po polovině 16. století dochází k ustálení výběru písní a z uměleckých i praktických důvodů k zaznamenání sestav chorálů a písní v graduálech nebo ve zvláštních knihách - rorátnících. Rorátníky konce 16. století představují vrcholnou podobou rorátních zpěvů.

O rozvoj rorátů se přičinila velkou měrou Literátská bratrstva, organizovaná společenství laiků, věnující se především kostelnímu zpěvu. Literáti si pořizovali nákladné často nádherně iluminované zpěvníky - sborové knihy velkého formátu, ze kterých mohlo na kůru zpívat více zpěváků současně.

V rukopisech oblasti královéhradecké až pražské, ze kterých vychází tato edice, jsou zapsány nejprve „anti-

fony před rorate“, následují „antifony o moudrosti Boží“ pro období od 17. do 23. prosince a dále pro každý den v týdnu rorátní mešní formulář (oficium). Někde bývá připojeno ještě zvláštní oficium na Štědrý den.

Každé oficium obsahuje: introit, kyrie, graduále, aleluja a prózu nebo-li sekvenci; všechny tyto chorální části kromě graduále s vetkanými mensurálními písněmi. Ve většině rorátníků je připojeno ještě mensurální patrem (krédo) pro neděli dvojhlasé, pro ostatní dny jednohlasé. Další mešní části se zpívaly z graduálu, jen někdy je přímo v rorátnících připojeno ještě sanctus.

Zdálo by se, že ve všech částech se až únavným způsobem opakuje neustále stejný myšlenkový obsah: patriarchové a proroci toužili po Vykupiteli, anděl Gabriel ho zvěštoval, Maria svolila stát se matkou Božího Syna, čímž přinesla světu spásu. Přesný opak však dýchne na zpěváka rorátů: Nádherné melodie písní 15. a 16. století, jadrné básnické vyjádření staročeského verše a k tomu to, co přidala 2. polovina 16. století: mistrně hudební seřazení chorálů a písní do hudebních celků, v nichž posluchač má dojem, že vše vytrysklo najednou z jediné inspirace. Hudba, která při jednoduchosti jednohlasého zpěvu graduje a přenáší na vnímavého posluchače nadšení, s jakým páni literáti v 16. století spěchali časné ráno ke zpěvu rorátů.²

Zpěvy rorátů pokračovaly i v 17. století, jak o tom svědčí i pozdější rukopisy, tištěné roráty i historické zápisy. Literátským zpěvům zasadilo těžkou ránu až zrušení literátských bratrstev Josefem II. a následně bezhlavé dražby jejich nádherných zpěvníků. Dodnes se jich tak dochovalo jen několik.

O obnovení staré tradice se pokusil Jan František Pospíšil úplným vydáním „Rorate“ v Hradci Králové (1823). Pozdější vývoj je poznamenán krátcením zpěvů. K praktickému provozování v původních sestavách se jejich délka jevila jako neúměrná mešní liturgii.

Dobroslav Orel v Českém kancionálu (1921) sice významně vrátil rorátní melodie od pozdních úprav k původním církevním tóninám, ale přebásnění a přerytmizování písní v duchu tzv. přízvukné prosodie, tehdy propagované, se dnes chápe jako chyba. Navíc krátcením, které provedl tím, že v introitu ponechal

2 Roráty se zpívaly velmi časné ráno od čtvrté až páté hodiny ranní od rozednění. Viz poznámka Dobroslava Orela v *Advent - Staročeské roráty* v předmluvě k Českému kancionálu (str. 19) o zvonění načasné ulehnutí večer o 7. hodině večerní, aby měšťanstvo ráno na zvonění o páté k vstávání ochotnější bylo.

jen chorál a ve zbylých částech naopak píseň bez chorálu, zcela zrušil původní charakteristické střídání chorál – píseň, strukturu rorátů. V tomto trendu pokračoval bohužel Jednotný kancionál (1973), kde se navíc mnohdy moderní úpravy označují jako původní. Tak se stalo, že dnes už netušíme, jak krásné bylo původní znění písní a co byly staročeské roráty.

PROVÁDĚNÍ RORÁTŮ V DNEŠNÍ SITUACI

Historii rorátů věnoval Jiří Kub článek v Psalteriu 5/2015. Přesně popsal, že rorátní mše nebyla hlavní mše, ale první ranní mše, která nebyla v adventu místo příslušné mše, ale byla fakticky „navíc“. Z toho důvodu vyjádřil svou náklonnost rorátům a atmosféře právě na časné ranní mši (před prací) a naopak osobní nelibost k rorátům při běžné mši během dne. V tom má autor pravdu, ale existuje více komplikací (viz výše). Roráty nepasují k současné liturgii, jsou nepřiměřené dlouhé a jejich nejvíce užívaná podoba (Dobroslav Orel, 1921; Jednotný kancionál, 1973) je díky necitlivým zásahům vzdálená původnímu vrcholnému znění.

Stojíme před několika problémy. Hlavně dnes chodíme do kostela méně než v 16. stol. Většina lidí se dostane do kostela během adventu jen čtyřikrát. Domnívám se, že krásné melodie a texty k meditaci bychom měli umožnit zpívat i těm, kdo nechodí na mši sv. v šest ráno, a měli bychom nádherné adventní zpěvy předat našim dětem.

Nedělní roráty jsou zpracovány jako praktická edice pro zpěv při současné liturgii. Bylo provedeno přizpůsobení neúměrně dlouhých zpěvů potřebám současné liturgie. Melodický zápis zůstal zachován. Kde byl staročeský text nesrozumitelný, nebo slova v současném jazyce získala odlišný význam, byly provedeny textové úpravy podle zásad publikovaných Antonínem Škarkou (viz literatura 3).

Za předlohu byl vzat prepis Františka Šmída pro Sbor pražských literátů (1968), pořízený srovnáním pramenů královéhradecké a pražské proveniencie (viz prameny). Prepis byl před vydáním 2010 nově konfrontován s prameny a za výchozí bylo vzato znění Rorátníku českého (viz literatura 1). Podle téhož prepisu byla rovněž dříve vydána nekrácená edice v doslovném znění, po revizi Janem Baťou a Bohuslavem Korejsem - *Roráty, České adventní zpěvy 16. století* (Karmelitánské nakladatelství 2003).

Přestože *Nedělní roráty* byly přizpůsobeny současné liturgii, zůstává problém: „kdy a jak často roráty zpívat“. Především, že v dalším textu předložím argumenty, ale nevysslovíme obecný závěr; rozhodnutí zůstane individuálně na každé farnosti.

Praktické aspekty: Pokud se dnes roráty zpívají při běžných nedělních mších, mohou je lidé zpívat čtyřikrát během adventu. To je přiměřené. Pokud se zpívají jen jednou (ročně), lidé se zpěvy nenaučí. V Akademické farnosti Nejsv. Salvátora v Praze se na celý advent uklidí Mešní zpěvy (zpěvníky používané během roku) a o nedělních a úterních mších se zpívají jen roráty. To není, přísně řečeno, optimální.

Řekli jsme, že roráty souvisely s první ranní votivní mší k Panně Marii, a že další mše měly svá zaměření a čtení. Zde je důležité si uvědomit, že advent neznamená jen zvěstování, zejména zaměření prvních týdnů adventu je jiné (viz dále). Zpívat celý advent o zvěstování, by znamenalo zúžení významu adventu a opomíjení jiných zpěvů, které se vhodně váží k liturgii. Písnový repertoár, který odpovídá čtením konkrétní neděle, rozebereme dále a najdeme jej předně v českém graduálu (Mešních zpěvech).

ZPĚVY V ADVENTU

V evangeliu na **první neděli** cyklu A čteme (Mt 24, 37-44): „...Bděte tedy, protože nevíte, který den váš Pán přijde...Kdyby hospodář věděl, v kterou noční dobu přijde zloděj, ... Nedovolil by mu aby se prokopal do domu...“. Letos (cyklus B) čteme (Mk 13, 33-37): „...bděte, protože nevíte, kdy přijde poslední den... aby vás nezastihl, jak spíte“. V cyklu C čteme (Lk 21, 25-28, 34-36): „...Dejte si pozor... aby vás den (soudu) nezastihl znenadání jako léčka. ... Proto bděte a modlete se...“.

V mešních zpěvech máme připravené písně o bdění a čekání na Kristův příchod při posledním soudu, tedy nikoliv o zvěstování a narození. Zpráva o zvěstování se připravuje (argumentuje) zdůrazňováním smyslu Kristova příchodu pro vykoupení a poslední příchod. Tedy ne, že přišel, aby se narodil.³ MZ nabízejí na vstup píseň *Věrná duše, radostně máš Krále přijmouti*.

V prvním čtení na **druhou neděli** se říká (Iz 40, 1-5, 9-11): „potěšte můj národ, neboť jeho vina je odpuštěna... připravte Hospodinu cestu, v pustině urovnejte stezku našemu Bohu, ... každé údolí ať je vyrovnáno...“. Zde se na vstup přesně hodí první recitativ a tenorová arie Händelova oratoria *Mesiáš – Comfort ye a Every valley*. Evangelium hovoří o Janu Křtiteli; v cyklu A (Mt 3, 1-12): „Obrátte se, neboť se přiblížilo nebeské království ... Hlas volajícího na poušti: připravte cestu Pánu, vyrovnejte mu stezky...“; v cyklu B (Mk 1, 1-8): „Hlas volajícího na poušti... ‚Za mnou přichází mocnější, než jsem já; nejsem hoden, abych mu rozvázal řemí-

³ Přestože advent je přípravou na vánoce, na narození, má daleko větší přesah, který bychom neměli opomenout.

nek u opánek...“. V dalším roce rovněž čteme o Janovi citaci proroka Izaiáše (Lk 3, 1-6): „...Připravte cestu Pánu, vyrovnejte mu stezky! Každé údolí ať je zasypano, každá hora a každý pahorek ať je srovnán, co je křivé, ať je narovnáno...“. Mešní zpěvy na druhou neděli ve všech částech mše opakují „pokání, obrácení“, opět, hovořit o zvěstování není k věci.

Na **třetí neděli adventní** v cyklu B se čte v evangeliu stejný příběh od sv. Jana (Jan 1, 6-8, 19-28). V prvním čtení hovoří prorok Izaiáš „Duch Pána je nade mnou, ... poslal mě zvěstovat radostnou zprávu chudým, ... hlásat Hospodinovo milostivé léto“. V cyklu C čteme také o Janovi (Lk 3 10-18): „Já vás křtím vodou. Přichází však mocnější, než jsem já...“. V cyklu A se čte (Mt 11, 2-11) jak Jan nechal z vězení poslat za Ježíšem: „Ty jsi ten, který má přijít, anebo máme čekat jiného?“. Letos v cyklu B se čte v evangeliu sv. Jana stejný příběh (Jan 1, 6-8, 19-28): „On sám nebyl tím světlem, měl jen svědčit o tom světě. A toto je Janovo svědectví, když k němu židé z Jeruzaléma poslali kněze a levity, aby se ho otázali: ‚Kdo jsi?‘ Vyznal: ‚A nezapřel. Vyznal: ‚Já nejsem Mesiáš...‘ Řekli mu tedy: ‚Kdo jsi?‘ Ať můžeme dát odpověď těm, kdo nás poslali. Co říkáš sám o sobě?... Řekl: ‚Já jsem hlas volajícího na poušti...“.

Přesně k tomuto čtení je napsán patrně neznámější anthem Orlanda Gibbonse: *This is the Record of John*, moteto existuje v překladu Františka Šmída *Toto je svědectví Janovo*.⁴ Český text přesně odpovídá textu evangelia. Pokud dozní moteto před evangeliem a v evangeliu zazní doslovně stejný text, není působivější a rétoricky správnější situace.

Teprve na čtvrtou neděli se letos čte v evangeliu o navštívení Panny Marie a zvěstování archandělem Gabrielem (Lk 1, 26-38). V cyklu C se čte následující úryvek (Lk 1, 39-45) o navštívení sv. Alžběty Pannou Marií; v cyklu A (Mt 1, 18-24) o zjevení anděla Páně Josefovi: „neboj se k sobě vzít svou manželku Marii. ...Porodí syna a dáš mu jméno Ježíš...aby se naplnilo, co řekl Pán ústy proroka: Hle panna počne a porodí syna a dají mu jméno Emanuel...“.

SHRNUTÍ A ZÁVĚR

Protože advent není jen o zvěstování a adventní neděle mají každá své zaměření, měli bychom se snažit vybrat písně přesně ke čtením. V Mešních zpěvech máme přílehlavý výběr připravený. Některé písně najdeme i v kancionálu, jsou často pozměněné a výběr zůstává na varhaníkovi. Optimální se jeví kompromis; roráty a adventní písně při více bohoslužbách střídát nebo s roráty začít

⁴ Plánujeme vydání v rámci notové přílohy Psalteria.

na hlavních mších až na třetí neděli.

Nejkrásnější podobou získaly staročeské roráty koncem 16. století v královéhradecké a pražské oblasti. Charakteristické je pro ně pravidelné střídání *chorál – píseň* a plynulá myšlenková návaznost. V autentickém provedení literátských bratrstev jsou písně zpívané lidem prokládané chorály, které zpívá schola, a dohromady tvoří celek, jedno souvislé vyprávění. V písni se potvrzuje a rozvádí text předcházejícího chorálu. Následujícím chorálem se děj posouvá k další písni. Pokud se roráty redukují pouze na písně, vytrácí se působivý efekt vyprávění a popírá se základní princip těchto zpěvů.

Roráty je možné zejména ve všední dny krátiť vynecháním některých částí. Není-li k dispozici zpěvák (schola), může lid zpívat samotné písně v částech *propria*. Ideální samozřejmě zůstává zpěv chorálů i navazujících písní.

Pokud někdo váhá nebo pochybuje, tak zkušenosti s roráty z farností jsou čistě pozitivní. Jde o unikátní inspirativní repertoár, který stojí za to začít.

Ondřej Šmíd

Prameny, literatura (podrobně viz edice):

(1) Rorátník český, Muzeum východních Čech Hradec Králové, 1585-1586 (sig. II A11).

(2) Graduál český kostela sv. Ducha v Hradci Králové, Muzeum VČ HK, 1592-1604, (sig. II A13)

(3) Škarka Antonín, *K novému vydání Českého kancionálu*. Cyril, 1946, č. 2-3, str. 25-27

Prameny jsou digitalizované na www.manuscriptorium.cz

Komentář Pavla Svobody K Mezinárodní deklaraci o duchovní hudbě Cantate Domino

New Liturgical Movement (Nové liturgické hnutí, www.newliturgicalmovement.org) publikovalo „Mezinárodní deklaraci o duchovní hudbě Cantate Domino“, kterou údajně podepsalo přes 200 lidí; její český překlad přinesl Monitor (15/2017). I když tento kritický text je amerického původu, v mnohém se hodí i na českou realitu, v tomto smyslu je (bohužel) evidentní, že i česká církev je součástí té univerzální: situace u nás lepší není.

Člověka, který je liturgicko-hudebně „podobojí“ – dělá jak „vážnou“, tak „kytarovou“ duchovní hudbu, nepřekvapí v textu odmítání „hudby inspirované populárními písněmi“, a to i při dětských mších, samozřejmě ve prospěch gregoriánského chorálu a tradice vůbec. Deklarace je protkána citacemi papeže Františka o paměti atd. První citací církevního liturgického dokumentu v této deklaraci je pasáž z instrukce *Musicam sacram* „Církevní hudební tradice představuje nedocenitelný poklad, který vyniká nad umělecké projevy především tím, že je to bohoslužebný zpěv, vázaný na slova liturgie ...“ Deklarace také zdůrazňuje, že nejde jen o to dobře zpívat při liturgii, ale o to, zpívat liturgii.

I když bych valnou část té deklarace podepsal, jak už to u takových textů bývá, je ten text neúplný.

Neřeší např., co s figurální hudbou v nové liturgii – ta není součástí tradice?

Dále si představuji dětskou mši, při níž se zpívá gregoriánský chorál – možná mám představivost nedostatečnou, ale nejde mi to. Nebo to má být výzva pro tvůrce, aby tvořili hudbu k dětským bohoslužbám – slovy deklarace – „v hudebním stylu jím inspirovaném“. Co to znamená? V rozvolněném rytmu? Výlučně jednohlasně? Pouze v církevních tóninách? Bez doprovodu?

K „hudbě inspirované populárními písněmi“: beru do rukou Staročeské roráty (D. Orel, 1921) a na s. 51 vidím, že píseň k Agnus *Z hvězd vyšlo slunce* se zpívá na nápěv *Jižt' mi pan Zdeněk z Konopiště jede*. To mi moc duchovní nepřipadá, asi bychom podle deklarace měli zakázat roráty, byť patří k tradici. Také se ptám, jak je možné, že existuje okolo 40 mší na téma francouzské světské písně z 15. st. *L'homme armé* (Ozbrojenec; zde¹), a to včetně z pera velkého reformátora gregoriánského chorálu a svým způsobem zachránce polyfonie pro liturgii, samotného Palestriny. Jak bychom se tvářili na to, kdyby vznikla mše na téma *Kávu si osladím o trochu víc* anebo

¹ https://cs.wikipedia.org/wiki/L'homme_armé

Money, money, money, byť v tradičním liturgickém stylu?

Nelze si proto hrát na to, že hudební hranice mezi sakrálním a sekulárním jsou ostré. Určitě je deklarace dobrou výzvou k zamyšlení, ale rozhodně by neměla dělat to, co se označuje jako „střelit se do vlastní nohy“: na začátku deklarace cituje žalm 96 „Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra“, ale potom už je to jen o gregoriánské tradici a o paměti. Chtělo by to asi větší otevřenost tomu, o co má jít při bohoslužbě především (o společnou oslavu boží) a ptát se, zda lze napřed citovat „canticum novum“ (NOVÁ píseň) a poté už mluvit jen o tradici.

Pavel Svoboda

ZPRÁVY

Během hlavní poutní mše na Velehradě 5. 7. 2017 udělila ČBK ocenění lidem, kteří různými formami svědčí ve společnosti o své víře. Z oblasti duchovní hudby **Děkovné uznání ČBK** obdrželi:

Jan Bernátek – za bohatou skladatelskou tvorbu v oblasti soudobé duchovní hudby.

Hudební skladatel, spoluzakladatel Společnosti pro duchovní hudbu, autor vítězné skladby soutěže o vokální dílo k sv. Vojtěchovi v době svatovojtěšského milénia. Jinou autorovu skladbu a životopis nejdeme rovněž v tomto čísle Psalteria jako součást vyhlášení nejlepších skladeb soutěže SDH.

Ztracená kapela – za dlouholetou tvorbu a interpretaci křesťanských písní pro děti i rodiče. Skupina je první „kytarová kapela“, která ocenění od ČBK obdržela. ZK krátce před revolucí vystoupila na svatořečení sv. Anežky v Římě, dále např. při návštěvě sv. Jana Pavla II. v Praze na Letné v roce 1990, podílela se na vytvoření hudebně-literárního pásma *Popelka nazaretská*, které uvedla v tomto roce dvakrát v rámci festivalu Svatováclavské slavnosti. Postupně se hudební produkce zaměřila především na křesťanské písně pro děti. Celkem tak vzniklo pět alb písní *Zpíváme si písničku*. V roce 2009 vystoupila skupina v rámci předprogramu návštěvy papeže Benedikta XVI. v kostele Pražského Jezulátka. V repertoáru kapely najdeme i písně evangelických duchovních např. Daniela Henycha nebo Luďka Rejchrtů.

OZNÁMENÍ

Vážení členové SDH,
Mám možnost zvat lidi k návštěvě Evropského parlamentu v Bruselu, ale i Brug atd., která je zadarmo. Pro členy SDH (popř. i pro 1 jejich rodinného příslušníka) jsem vyhradil 20 míst v autobusu 25.-27.4.2018. Přihlaste se (apavlatkova@svoboda.com a uveďte výslovně, že jste z SDH). Prvních 20 z vás bude uspokojeno, ostatní se ocitnou na lavičce náhradníků.

Těší se

Pavel Svoboda

Cantate Domino

Mezinárodní deklarace o duchovní hudbě

U příležitosti 50. výročí instrukce *Musicam sacram* byla letos vydána deklarace o duchovní hudbě *Cantate Domino*, kterou podepsalo více než 200 hudebníků, duchovních a vědců z celého světa. Obhajuje stálý význam a důležitost tradiční duchovní hudby a kritizuje četné vážné odchylky od ní, které sužují katolickou církev v posledním půlstoletí.

My, níže podepsaní – hudebníci, duchovní, učitelé, vědci a milovníci duchovní hudby – pokorně předkládáme toto prohlášení katolické komunitě na celém světě a vyjadřujeme naši velkou lásku k církevní pokladnici duchovní hudby i vážné obavy o její osud.

ÚVOD

Cantate Domino canticum novum, cantate Domino omnis terra (Žalm 96): tento zpěv k Boží slávě zněl po celé dějiny křesťanství, od jeho samotného počátku až po dnešní dobu. Písmo svaté i posvátná Tradice svědčí o velké lásce ke kráse a síle hudby při uctívání všemohoucího Boha. Pokladnici duchovní hudby měli v katolické církvi její svatí, teologové, papežové i laici vždy v úctě.

Taková láska k hudbě a jejímu provozování je dosvědčena v křesťanské literatuře a v mnoha dokumentech, které papežové věnovali duchovní hudbě, od *Docta sanctorum patrum* (1324) Jana XXII. a *Annus qui* (1749) Benedikta XIV. po motu proprio svatého Pia X. *Tra le sollecitudini* (1903), *Musicæ sacræ disciplina* (1955) Pia XII., *Chirograf* svatého Jana Pavla II. o duchovní hudbě (2003) a tak dále. Toto obrovské množství dokumentů nás nutí brát s naprostou vážností význam a úlohu hudby v liturgii. Tento význam se vztahuje k hlubokému spojení mezi liturgií a její hudbou, spojení, jež se projevuje dvěma způsoby: dobrá liturgie umožňuje nádhernou hudbu, ale nízká úroveň liturgické hudby také nesmírně ovlivňuje liturgii. Nelze opomenout ani ekumenický význam hudby, když víme, že ostatní křesťanské tradice – anglikáni, luteráni a pravoslavní – mají velkou úctu k významu a důstojnosti duchovní hudby, jak dokazují jejich vlastní žárlivě strážené „pokladnice“.

Připomínáme si významný milník, padesáté výročí vyhlášení instrukce o hudbě v posvátné liturgii, *Musicam sacram*, jež byla vydána 5. března 1967

za pontifikátu blahoslaveného Pavla VI. Při čtení tohoto dokumentu dnes se nemůžeme ubránit myšlence na strastiplnou cestu, po níž kráčí duchovní hudba v desetiletích následujících po *Sacrosanctum concilium*. Vskutku, to, co se tehdy (1967) dělo v některých frakcích Církve, vůbec nebylo v souladu se *Sacrosanctum concilium* nebo s *Musicam sacram*. Některé představy, které nikdy nebyly přítomné v dokumentech koncilu, byly vynucovány v praxi, někdy s nedostatečnou bdělostí duchovenstva a církevní hierarchie. V některých zemích pokladnice duchovní hudby, kterou koncil žádá zachovat, nejen že nebyla zachována, ale dokonce se postupovalo v rozporu s ní. A to zcela proti vůli koncilu, který jasně prohlásil: „Církevní hudební tradice představuje nedocenitelný poklad, který vyniká nad ostatní umělecké projevy především tím, že je to bohoslužebný zpěv, vázaný na slova liturgie, a tak tvoří nezbytnou nebo integrující součást slavné liturgie. Bohoslužebnému zpěvu vyslovilo velkou chválu Písmo svaté a také svatí otcové a římská papežové, kteří v poslední době v čele se svatým Piem X. výstižně objasnili, jak má liturgická hudba sloužit bohoslužbě. Liturgická hudba bude tedy tím posvátnější, čím těsněji bude spjata s liturgickým děním, ať vroucnějším vyjádřením modlitby nebo sjednocením srdcí, ať tím, že posvátným obřadům dodá slavnostnější ráz. Přitom Církev schvaluje všechny formy pravého umění, pokud mají náležité vlastnosti, a přijímá je do liturgie.“ (SC 112)

SOUČASNÁ SITUACE

S ohledem na úmysl Církve, jenž byl tolikrát vyjádřen, nás musí znepokojovat současný stav duchovní hudby, který je naprosto zoufalý, neboť porušování řádů v oblasti duchovní hudby se nyní stalo téměř pravidlem, spíše než výjimkou. Zde shrneme některé prvky, které přispívají k současné žalostné situaci duchovní hudby a liturgie.

1. Došlo ke ztrátě porozumění „hudební formy liturgie“, tomu, že hudba je nedílnou součástí samotné podstaty liturgie jako veřejného, oficiálního a slavnostního uctívání Boha. Nejenže zpíváme při mši, ale především zpíváme mši. Tudíž, jak nám připomíná dokument *Musicam sacram*, částí, jež zpívá kněz, mají být zpívány v tónech udaných v misálu, a lid má odpovídat. Má být podporován zpěv mešního ordinária v gregoriánském chorálu nebo v hudebním stylu jím inspirovaném. Mešní propria by měla mít čestné

místo, které přísluší jejich historickému významu, liturgické funkci a teologické hloubce. Podobné body platí pro zpěv církevních hodin. Odmítání zpívat liturgii, používání „užití hudby“, a nikoli duchovní hudby, odmítání vzdělávat sebe nebo druhé lidi v tradici a přání Církve a věnovat málo nebo žádné úsilí a minimum prostředků do tvorby programu duchovní hudby je projevem „liturgické lenosti“.

2. Tato ztráta liturgického a teologického porozumění jde ruku v ruce s přijetím sekularismu. Sekularismus populárních hudebních stylů přispívá k desakralizaci liturgie, zatímco sekularismus komerčnosti založený na zisku posiluje to, že je farnostem vnucována nevalná hudba. Tím se povzbuzuje antropocentrismus v liturgii, který podkopává samotnou její podstatu. V mnoha segmentech Církve dnes existuje nesprávný vztah s kulturou, která je „sítí souvislostí“. V současné situaci naší liturgické hudby (i samotné liturgie, protože obojí je vzájemně propojeno) jsme porušili tuto síť souvislostí s naší minulostí a pokoušíme se spojit s budoucností, která však bez minulosti nemá žádný význam. Církev dnes aktivně nepoužívá své kulturní bohatství k evangelizaci, ale je většinou používáno převládající sekulární kulturou, zrozenou v opozici vůči křesťanství, která podvrací smysl pro uctívání Boha, jež je jádrem křesťanské víry.

Ve svém kázání na slavnost Těla a Krve Páně 4. června 2015 papež František hovořil o „úžasu Církve nad touto skutečností [svatě eucharistie]... Úžasu, který vždy posiluje rozjímání, uctívání a paměť“. Kam se v mnoha našich kostelech po celém světě poděl tento smysl pro rozjímání, toto uctívání, tento údiv nad tajemstvím eucharistie? Ztratil se, protože trpíme jakousi duchovní Alzheimerovou chorobou, nemocí, která nám bere naše duchovní, teologické, umělecké, hudební a kulturní vzpomínky. Bylo řečeno, že musíme do liturgie vnášet kulturu všech národů. Může to být dobře, pokud je to správně pochopeno, nikoli však v tom smyslu, že se liturgie (a hudba) stane prostorem, v němž máme oslavovat sekulární kulturu. Je to naopak prostor, kde je kultura, každá kultura, pozvedána na vyšší úroveň a očišťována.

3. Existují skupiny v Církvi, které prosazují „obnovu“, jež nereflakuje učení Církve, ale spíše slouží jejich vlastnímu programu, světonázoru a zájmu. Tyto skupiny mají své členy na klíčových vedoucích pozicích, z nichž uvádějí do praxe jejich plány, jejich pojetí kultury a způsob, jakým se máme vypořádávat se současnými problémy. V některých zemích mocné lobby přispěly k faktickému nahrazení liturgického repertoáru věrnému směrnícím Druhého vatikánského koncilu repertoárem nízké kvality.

Tak jsme tedy získali repertoár nové liturgické hudby s velmi nízkými standardy, ať už jde o texty, či o hudbu. Je to pocho-pitelné, když uvážíme, že z nedostatku školení a odborných znalostí nemůže vzejít nic, co by mělo trvalou hodnotu, zejména když lidé opomíjejí moudrá pří-kázání církevní tradice.

Z těchto důvodů byl gregoriánský zpěv vždycky pokládán za nejvyšší vzor posvátné hudby, a možno stanovit vším právem tento všeobecný zákon: „Chrámová skladba je tím posvátnější a liturgičtější, čím více se blíží svým rytmem, svou inspirací a svou lahodou gregoriánské melodii, a tím méně je hodna chrámu, čím více se vzdaluje od tohoto nejvyššího vzoru.“ (Svatý Pius X., Motu proprio *Tra le sollecitudini*)

Dnes je tento „nejvyšší model“ často zatracován, pokud se jím přímo nepohrdá. Celé církevní magisterium nám připomíná význam dodržování tohoto důležitého modelu, nikoli jako způsobu, jak omezit kreativitu, ale jako základu, na kterém může kvést inspirace. Přejeme-li si, aby lidé hledali Ježíše, musíme náš dům vybavit tím nejlepším, co Církev může nabídnout. Nelze zvát lidi do našeho domu, Církev, a nabídnout jim hudbu a umění jako vedlejší produkt, zvláště když najdou mnohem lepší styl populární hudby mimo Církev.

4. Toto opovrhování gregoriánským chórám a tradičním repertoárem je jedním z příznaků mnohem většího problému, totiž opovrhování tradicí. *Sacrosanctum concilium* učí, že hudební a umělecké dědictví Církev by mělo být respektováno a opatrováno, protože je ztělesněním staletí bohoslužby a modlitby a výrazem nejvyššího vrcholu lidské kreativity a spirituality. Bývaly doby, kdy se Církev nehonila za poslední módou, ale byla tvůrkyní a arbitrem kultury. Ztráta věrnosti tradici zavedla Církev a její liturgii na nejistou a křivolakou cestu. Pokus o oddělení učení Druhého vatikánského koncilu od předchozí církevní nauky je slepou uličkou. Jedinou cestou kupředu je hermeneutická kontinuita tak, jak ji potvrzoval papež Benedikt XVI. Obnovení jednoty, celistvosti a harmonie katolického učení je podmínkou pro obnovu liturgie i její hudby do stavu vznešenosti. Jak nás učil papež František ve své první encyklice: „Poznání nás samých je možné, pouze když máme účast na větší paměti.“ (*Lumen fidei* 38)

5. Další příčinou úpadku duchovní hudby je klerikalismus, zneužívání duchoven-ské pozice a postavení. Kněží, kteří jsou často špatně vzděláni ve velkolepé tradici duchovní hudby i nadále rozhodují o personálu a přístupech, které jsou v rozpo-ru s pravým duchem liturgie a obnovou duchovní hudby, po níž se v dnešní době neustále volá. Často odporují i učení Druhého vatikánského koncilu ve jménu údajného „ducha koncilu“. Navíc zejmé-

na v zemích starobylého křesťanského dědictví duchovní mají přístup k pozicím, které nejsou k dispozici laikům, i když by laičtí hudebníci byli plně schopni nabídnout Církvě stejnou nebo lepší profesionální službu.

6. Problém vidíme i v nedostatečném (někdy nespravedlivém) odměňování laických hudebníků. Význam duchovní hudby v katolické liturgii vyžaduje, aby alespoň někteří členové Církev na každém místě byli výtečně vzděláni, dobře vybaveni a věnovali se v této funkci službě Božímu lidu. Není snad pravda, že bychom měli dát Bohu to nejlepší? Nikoho nepřekvapí ani nevyvede z rovnováhy skutečnost, že lékař potřebuje plat k tomu, aby přežil, nikdo by se nenechal léčit nevyškolenými dobrovolníky; kněží dostávají plat, protože by nepřežili, kdyby nejedli. A kdyby nejedli, nemohli by se vzdělávat v teologii ani důstojně sloužit mši. Platíme-li květinářkám a kuchařkám, které nám ve farnosti pomáhají, proč nám připadá divné, že by ti, kdo v Církvě provozují hudbu, také měli mít právo na přiměřenou odměnu? (viz *Kodex kanonického práva*, Kán. 231)

POZITIVNÍ NÁVRHY

Mohlo by se zdát, že to, co jsme uvedli, je pesimistické, ale my se držíme naděje, že existuje způsob, jak se dostat z této tristní situace. Je nezbytné, aby vzdělávání k dobrému vkusu v hudbě a liturgii začínalo u dětí. Pedagogové bez hudebního vzdělání se často domnívají, že děti nedokáží ocenit krásu opravdového umění. To je však pravdě velmi vzdáleno. Když bude použit pedagogický přístup, který jim přiblíží krásy liturgie, děti budou formovány způsobem, jenž je posílí, protože jim bude nabízen živiný duchovní chléb, a ne sice chutné, avšak nezdravé jídlo průmyslové výroby (jako když se při „dětských mších“ hraje hudba inspirovaná populárními písněmi). Mají-li děti oceňovat krásu hudby a umění, mají-li pochopit význam liturgie jako *fons et culmen* [zdroj a vrchol] života Církev, potřebujeme silné laiky, kteří se budou držet magisteria.

Musíme dát prostor proškoleným laikům v oblastech, které souvisí s uměním a hudbou. V katedrálách a bazilikách by se mělo trvat na vyšších standardech pro hudební repertoár a schopnosti hudebníků. Biskupové v každé diecézi by měli zaměstnat alespoň profesionálního dirigenta a/nebo varhaníka, který se bude držet jasných pokynů ohledně pěstování vynikající liturgické hudby v dané katedrále nebo bazilice a který bude poskytovat zárný příklad toho, jak skloubit tradiční díla s vhodnými novými skladbami. Domníváme se, že rozumné principy pro to jsou obsaženy v *Sacrosanctum concilium* 23: „Nové formy se mají zavádět jen tehdy, vyžaduje-li to opravdový a jistý užitek Církev.

Přitom ať se dbá, aby nové formy organicky vyrůstaly z forem, které již existují. Podle možnosti nemá docházet ke značným rozdílům v obřadech sousedících oblastí.“

Navrhujeme, aby se v každé bazilice a katedrále podporovala každotýdenní mše v latině (v kterékoli formě římského ritu), aby se udržovalo spojení s naším liturgickým, kulturním, uměleckým a teologickým dědictvím. Liturgické a hudební vzdělávání duchovních by mělo být pro biskupy prioritou. Kněží mají povinnost učit se a procvičovat si liturgické melodie, protože dle *Musicam sacram* a dalších dokumentů by měli být schopni modlitby při liturgii zpívat, ne jen odříkávat slova.

V minulosti hrála velkou roli při šíření dobrých příkladů staré i nové duchovní hudby katolická vydavatelství. Dnes titíž vydavatelé, ač patří diecézím nebo řeholním institutům, často šíří hudbu, která není vhodná pro liturgii, a sledují pouze komerční cíle. Mnoho věřících katolíků se domnívá, že to, co nabízejí většinovi vydavatelé, je v souladu s učením katolické církve o liturgii a hudbě, avšak často tomu tak není. Katoličtí vydavatelé by měli mít v prvé řadě za cíl vzdělávání věřících ve zdravé katolické nauce a dobrých liturgických praktikách, a ne vydělávání peněz.

Zásadní je rovněž formace liturgistů. Stejně jako hudebníci musí pochopit základy dějin liturgie a teologie, tak i liturgisté se musí vzdělávat v gregoriánském chorálu, polyfonii a celé hudební tradici Církev, aby dokázali rozlišit mezi tím, co je dobré a co je špatné.

ZÁVĚR

Papež František nám ve své encyklice *Lumen fidei* připomněl způsob, jakým víra spojuje minulost a budoucnost:

„Abraháмова víra jakožto odpověď na předešlé Slovo, bude vždycky úkonem paměti. Nicméně, tato paměť nepoutá k minulosti, ale poněvadž je památkou zaslíbení, je schopna otevřít budoucnost, osvěcovat kroky na cestě. Tak je zřejmé, že víra, jakožto paměť budoucího, memoria futuri, bude se vždycky úzce pojít s nadějí.“ (*Lumen fidei* 9)

Peter Kwasniewski Ph.D.,
americký filosof, teolog, publicista
a odborník na liturgickou hudbu

Originál deklarace dostupný online:
<http://www.newliturgicalmovement.org/2017/03/international-declaration-on-sacred.html>

Přeložil Pavel Štíčka (Redakčně upraveno, kráceno)

Převzato z RC Monitor roč. XIV, 15/2017, příloha s. VI-VIII, dostupné online:
<https://rcmonitor.cz/periodika/rc/>